

Szerkesztői szállítás

Belső-kiadása 27. szám, hogy a lap szellemi részét illető közlemények emelkedjenek.
Az értékes cikkek díjaztatnak.
Kéziratok nem adnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 frt.
Félre 6 frt.
Negyedévre 3 frt.
Egy óra 1 frt.

Megjelenik minden nap, az ünnepekét követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hogy az előfizetők s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasábozott garmond sor ára 60 frt.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppalik Alajosnál (Wollzeile 32)
Haaenstein és Vogler (Neuer Markt 11.)
Posten: Lang Leopoldnál (Erzsebet-utca 9 szám emelet.)

„KELET”

előfizetési föltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félre 6 frt. Egy óra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legczélyszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

A városi főispánok.

I.

(zzz) Vitassák bár a „népzsáslósok” az ellenkezőt, örökre igaz és tény marad, hogy a nagy közönség körében minden reformmal szemben egyelőre a conservatív szellem szokot nyilatkozni, s csak ha a reform némileg már beleilleszkedett az élet keretébe, csak akkor kezd lassanként engedni az ujtás által felidézett ellenhatás.

A városi főispánok intézménye, mint szokatlan és új dolog, csak abban a sorban fog részesülni, mint más reformok. Egyelőre kisebb-nagyobb mértékben nyilvánuló, néha csak a háttérből elrejtett rugókon működő reakcióval kellend megküzdnie, s az valószínűleg több gáncsolóra, mint elfogulatlan bírálóra és méltánylóra fog találni mindaddig, míg a gyakorlat által ugyszólva „polgári jogot” nem szerez magának.

Pedig mi ez más reformokhoz képest, melyek néha minden előzmény és analogia nélkül pottyannak az elméletek regioiból az élet kellős közepébe, a mint erre nem egy példa van — némely országban!

Hisz a városi főispánok intézménye tulajdonkép csak alkalmazására nézve új, de lényegére nézve nem az.

Lényegére nézve egyike ez legrégibb intézményeinknek, s a városból csak a megyére kell mennünk analógiáért. Ott megtaláljuk azt egész kifejtettségében, régi idők óta leszármazó gyakorlat, s egy egész historiai mult által tisztos piedestatra emelve. S az analogia annyival becsesebb, mert azt nem kell valamely idegen állámlat köréből importált cikk gyanánt előrántanunk; mert hiszen az a megyei élet rendszerének keretében foglal helyet ősidők óta, s ha ez analógiához folyamodunk, nézetem szerint, ez tökéletesen correct és jogosult eljárás.

Azon kérdésre tehát, mely nemcsak a társadalom alsóbb rétegéhez tartozók, hanem itt-ott a miveltségi kör emberei által is feltételek, hogy t. i. mi az a városi főispán, mi annak feladata és viszonya az önkormányzatban? e kérdésre egyszerű a felelet.

A városi főispán körülbelől ugyanaz, a mi a megyei főispán, s részemről bátor vagyok azon nézetnek adni kifejezést, hogy nem is szabad se többnek, se kevesebbnek lennie; a törvényhozás intenciója s az állami és városi közérdek egyiránt jelzi ezt.

És ezzel a feltett kérdés tulajdonkép meg volna fejtve. De a felelet rá ily — Kolumbusz-tózásszerű — nagy egyszerűséggel adva nem kielégítő, s megvallom, előttem meglehetősen megfoghatatlannak tetszik, hogy a magyar publicistica még eddig általában tartózkodni látszik azon szép kötelesség teljesítésétől, mely reá e kérdés tárgyalása körül vár.

E tartózkodásnak az-e az oka, mert a jelesebb tollakat is tán megakasztja azon igazság, hogy néha a legegyszerűbb kérdések tárgyalása — épen azok egyszerűségénél fogva — nehezebbé válik, vagy pedig azon nézet látszik azt feleslegesnek feltüntetni, hogy a városok mint értelmiségi központok, nem szorultak ily „egyszerű és világos kérdések” feletti magyarázatokra?

Nem tudom.

De az bizonyos, hogy vannak igen egyszerű dolgok, melyek körül néha épen a városi emberek körében nyernekt tért a legferdebb fogalmak, s a magyar chauvinismus rendesen itt szokta a szegény emberek fejét téveszmékkel elkábítani.

A főispánról általában a legtöbb egyszerű embernek az a sajátos fogalma van, hogy ő méltóságának egyéb hivatása sincs, mint az, hogy „hatalmas nagy ur,” csupa tekintély és méltóság legyen, vegye a jó fizetést, s adjon jó ebédet, osztogasson hivatalokat és kerítse befojása alá a közszellemet a kormány érdekében stb. S az ellenzék némely szellemesegény, de annál nagyobb száju és annál tágabb lelkiismeretű ügynöke mivel merítelné magát a mostani tárgyszegény és izgalommentes napokban, ha nem használna fel az egyetlen kínálkozó alkalmat, a városi főispánok beiktatását, arra, hogy komámuraméknak nemes polgári indignációval megmagyarázza, miszerint ez az egész új főispáni állás rendszerezése nem egyebé való, mint arra, hogy a kormánynak legyen egy hü embere, a ki által a becsületes városi polgárokat criminaliter ráncszedje és jobban megadóztathassa, a ki által beleavatkozassék a város dolgaiba, melyeket pedig eddig a tens polgármester ur az érdemes centumpaterekkel oly gyönyörűségesen eligazgatott. Az ilyen „becsületes városi polgár”-nak aztán segít még néhány derék ember, a kik 1861- és 1867-ben a bezirkervilág s a provisorium alatt szerzett érdemeikkel háttérbe szorulva, ma a malecontentusok sorában hühognak. És így ugynevezett ellenzéki és némely reactionarius emberek „véletlenül” egy sipot fuva, az egyszerű, de valóban becsületes városi polgárok körében hirdetik az ígét, hogy mindaz, a mi a mostani kormánytól és többségtől származik, eo ipso rossz és kárhóztos, s így a városi főispánok felállítására is legfőleg egy igen gyanus, s talán a város és polgárok jussait fenyegető ujtásnak tekintethető. Az ilyen iránybani apostolkodásra mindig nyílik alkalom kívált városokon, a hol az emberek tömegesen élnek, s a hol mindig találhatni oly társadalmi réteget, mely többet szeret politizálni, mint dolgozni, s melylyel könnyű elhitetni, hogy ábrándokban maga elébe festett jobb sorsának akadály a épen fennálló hatalom és rendszerben rejlik. A nép ezen rétegének sorsa az, hogy megcsalassék saját apostolai által, kik igazi jó tanács és felvilágosítás helyett folytonosan izgató, kétegy- és desperatióra ösztönző felfogással és eszmékkel narcotizálnak.

Szükséges tehát e tárgyról, a városi főispánokról, tüzetesebben szólni, s oda-hatni, hogy ez az „egyszerű és világos” kérdés ne váljék a közönség előtt bonyolodottá és homályossá.

De napirendre kell tűznünk e kérdést azért is, mert ma-holnap a városi törvényhatóságok is meg kell hogy kezdjék az 1870: XLII. t.-cz. értelmében szervezkedési munkákat, s tagadhatlan

az, hogy e kérdés körül szemben a városi viszonyokkal sok olyan csoportosul, melyre nézve egy kis előkészítő eszmecsere által talán szolgálatot is tehetünk.

E czélból bátor leszek elmondani szerény nézeteimet a feltett kérdés lényegesebb oldalára nézve; nem mintha azt igényelném, hogy tüzetesebb tanulmány-cikkek sorozatával e kérdést tökéletesen kimerítőleg megoldani hivatva érezhetem magamat; ily studiumra, mint kötelességekkel terhelt ember, idővel se rendelkezhetem; de — faut de mieux — kísérletnek, kezdetnek s más jelesebb tollak felhívására ez is elég lesz.

Tehát vizsgáljuk meg e több oldalról részint meglepetve, részint gyanakodólag és kicsinylőleg feltett kérdést: mi az a városi főispán?

Pest, szeptember 5-én.

— Ha visszapillantunk a közelebből lefolyt 5—6 évre, tagadhatatlanul tapasztalni fogjuk, hogy ez idő alatt aránylag nagyon keveset haladtunk, s belügyeink koránt sincsenek annyira rendezve, mint reméltük, s más körülmények között talán rendezve is lennének. De nem tagadhatunk el egyet, s ez az, hogy Magyarország ma már jelentőséggel bír az európai államok között. — Öt — hat év alatt sikerült bebizonyítanunk azt, hogy mi is nemzet vagyunk, nemzet, mint Európának bármely más nemzete, teljesen felfogva, megértve az állami lét feladatát, czélját, főleg pedig azt, hogy az európai egyensúlyt csak az ugyanazon nívoun álló nemzetek solidaritása képes fenntartani. Hitelt szereztünk magunknak a külföld előtt, megnyertük kevés kivétellel valamennyi európai nemzet bizalmát, rokon-szenvét.

Midőn az ember olvassa az ellenzék okoskodásait, első pillanatban nem tudja, hogy mosolygjon-e vagy bosszankodjék ama tévten felett, melyet minden soraikban uton- útfélen hirdetnek, s azon makacs és folytonos csatározáson, melyet a kormány minden intézkedése ellen folytatnak a nélkül, hogy eljárásukat okadatolják. Ha tett vagy tesz valamit a kormány, mindenféle akadályokat igyekezett és igyekszik gördíteni útjába, s tette iránt, mielőtt annak eredményét, következményeit belátná, a legnagyobb ellenszenvet tanusította és tamusítja; ha pedig nem tesz semmit, hanyagsággal vádolja a nemzet előtt.

Ugy látszik, hogy az ellenzék azt szeretné, ha a kormány úgy járna, a hogy ő fujja. Öt — hat éve már, hogy ismét alkotmányos, önálló nemzet vagyunk, hogy a kormány gyeplőit kezeinkbe vettük, s önmagunk intézzük közügyeinket; de ez idő alatt kormányunknak egyetlen egy intézkedése sem találkozt az ellenzék tetszésével. „A kormány tette, tehát eo ipso nem jó, nem helyes.” E szavakkal fogadta az ellenzék minden tettét, minden intézkedését a kormánynak, s ezt akarta és akarja elhitetni a nemzettel is.

Mi lön eredménye e szavaknak, az ellenzék e semmivel sem igazolható eljárásának?

Akadályozta, vagy legalább késleltette a kormányt működésében, minden egyes intézkedését népszerűtlenné tette a kormánynak a nemzet előtt, s fájdalom! gyakran egymás ellen ingerelte az ugyanazon nemzetet alkotó különböző párt embereit.

Ily körülmények között a kormánynak legelső kötelessége volt a diplomatiái ügyek rendezése után a kedélyeket lehetőleg lecsillapítani, czélzerű előintézkedéseket tenni jövőre nézve s mindenek előtt törvényeket hozatni. s e tekintetben senki sem tehet szemrehányást sem a kormánynak, sem a pártoknak.

A lefolyt öt — hat év — ha szabad így kifejezni magamat — alkotmányos életünk elméleti szaka volt, melyben meg kellett ismerkednünk a hiányokkal, a betegségekkel, elmélnünk kellett azon eszközök és módok felett, melyekkel magunkon segítenünk kell. Most már egy más stadiumba vagyunk átlendülők. Életbe kell léptetnünk a szentesített törvényeket, s illetőleg alkalmaznunk a közös egyetértéssel kijelölt és megállapított eszközöket.

Mit tett tehát a kormány a lefolyt öt — hat év alatt?

Rendezte külügyeinket, mely rendezés által ki lön jelölve, s Európa minden egyes nemzetével elismertette azon nem megvételendő állás, melyet a magyar, mint nemzet, s Magyarország, mint állam elfoglalni köteles, ha az európai világ-kérdésekben tényező gyanánt obajt szerepelni; eltörülte részben bár a régi rendszert, s kisegítőül ideiglenes szabályokat léptetett életbe; gondoskodott vasutakról, hogy ez által anyagi jólétünk s nemzet gazdasági viszonyaink fejlődjenek; kereskedelmi szerződések kötött a szomszéd nemzetekkel; hadügyünket az idő és körülményekhez képest rendezte; magyar pénzt veretett, jótalanul elvett nemzeti jelvényeinket, czimerünket visszaadatta s azoknak elismerést szerzett; a föld birtok értékesíthetése tekintetéből a telekkönyvi rendszert behozta s a munkálatokat részben keresztülvitte stb. stb. Mindezekből tehát látható, hogy az idő, mely hátunk mögött maradt, nincs elveszve, s hogy az ellenzéknek, melynek már második természetévé vált a kormányról csak rosztat tenni fel, legkevésbbé sincs igaza, midőn hanyagsággal, tétlenséggel vádolja azt.

Erdélynek, mely minden időben hü és következetes maradt magamagához, nagy szerencséje, hogy nem esik az ellenzék vezéreinek igen a kezük ügyében; mert azóta aligha nem esett volna áldozatául az ellenzéki politikának, mely csak abban áll, hogy tüzőn- vizen opponáljunk; Erdélyről pedig azon álhiszemben él, hogy nincs politikai meggyőződése, politikai karaktere, s hogy nagyon kevés biztatás, hetegetés szükséges arra, hogy eddigi elveitől eltérjen. —

A közeledő választások, valószínűleg más meggyőződésre juttatják őket Erdély felől!

Bukuresti levél.

(Saját tudósítónktól.)

1871. aug. 29.

XXIX. (L) Az ország értelmisége általában, névszerint pedig a tanuló ifjuság a mult heten nagy tevékenységet fejtett ki a f. hó 27-én Putnában (Bukovinában) „nagy István” (Stefanu cel mare) tiszteletére rendezett román nemzeti ünnepély tárgyában. Ez a „nagy István” bukovinai vajda volt s előző 367 évvel az általa Putnában alapított zárdába tétetett örök nyugalomra.

Az e czélra az egész országban eszközölt aláírások után nagyon szép összeg gyűlt össze, mely az ünnepélyrendező központi bizottmány rendelkezésére bocsátatott Nicuban. Majd minden nagyobb, sőt kisebb város (a főváros kivételével) küldöttséget menesztettek Putnába, hol egyébiránt még minden nevezetesebb idevaló testület is képviselve lesz. Cogolniceanu ur, az idevaló tudományos társulat s egyszersmind Jassy küldötte néhány ezer érmet készített az ünnepély emlékére. Az, melyet én láttam réz és ezüst vegyületekből volt készítve, akkora, mint az idevaló 10 „bani” nevű (2 sous értékű) pénzem s egyik oldalán e felirat olvasható: Memorie lui Stefanu celu mare. Rionitoriilor glorioşilor strebune, a másik oldalán „Monastirea Putna 15 Augustu 1871.”

Magán az ünnepély napján több az idevaló lapok közül veres nyomtatban jelent meg s hasábjait kizárólag az ünnepelt fejedelem és hadvezér emlékének, alkalmi költeményeknek, képeknek és rajzoknak szentelték.

A hírhedt Struoberg, — recte román kérdésben nincs semmi újabb hír, nem számítva ide a legkülönbébb konjekturákat, melyek Gastein-, Berlin- és Bécsből szivárognak ide.

A kamarák állítólag szeptember 15-e s 29-e között ismét összehivatnának, s ha a kormány intencióinak nem tennének eleget, ismét feloszlatatnának.

Már hiába! a romániai ügy az európai diplomatiá kezei közt van, következésképp csak az által oldható meg, és pedig épen az érdekelt ország közrehatása nélkül. A fejedelem ujjában kilátásba helyezett felhívása a nemzethez aligha nem marad siker nélkül.

A többek között jelenleg csak úgy nyúzsog Románia orosz agensektől, részint az ürügy alatt, hogy dolguk van itt, részint azért, hogy a szomszéd Bulgáriába mennek. Haszontalan munka lenne, hogy ezek által az ügynökök által terjesztett proclamációkat közelebből elemezzük; rég elhasznált fegyverek azok, melyeket Oroszország már néhány év óta alkalmaz; hogy mily sikerrel: megmutatja a jövő.

Az itteni porosz diplomatai ügynök és főkonsul Radowitz ur Gasteinba hivatott, minek következtében rögtön el is utazott.

A fejedelmi család még több hetet fog „Sinai”-ban (az erdélyi határszélen) tölteni, hová a napokban várják Neuwiad hercegnőt, a fejedelmű anyját. (Már megérkezett. Szerk.) Az utóbbi, a fejedelem neje, most van „érdekes állapotának” hatodik havában, s a hivatalos „Monitorul” még egy árva szócskával sem sejtette eddig a közelgő eseményt, valószínűleg, mert a hivatalos lap bureaujában gyanítják, hogy ilyes hír nem igen hozná magán kívül a nemzetet örömeiben.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, szeptember 6.

(s.) A bajor ministeriumnak a clericusok ellen intézett támadása élénk sajtó-harcot keltett Németországban s azon kívül természetesen, mint első eset, hogy pár excellence catholicus állam határozottabban lép az ultramontanizmus üzeméi s az infallibilitás tana ellen, nagy feltűnést, az egyik részről örömet, a másik részről leveretést s meglepetést kelle okoznia. A liberalis német lapok megoszlának arra nézve, hogy elég erős volt-e a támadás, melyet a bajor kormány a müncheni érsekhez intézett rendelettel tett a bajor ultramontanok ellen. Némelyek abban a véleményben vannak, hogy a müncheni kormány nem ment elég messze; mert hát a hadizenet meg van ugyan, de a hadviselés módját épen nem lehet kivenni a rendelethől. A lapokhoz, melyek ily nézetben vannak, tartozik a „Beobachter” és „Allg. Ztg.” mely utóbbi ezt a riegegyezést teszi:

„Ha az új dogma a személyes csalatkozhatatlanságról veszélyes az államra nézt, mit gondol a kormány, vajjon teljesítette-e kötelességét, ha csak egyszerűen megtagadja közreműködését az új tan elterjesztése és gyakorlati értékesítése tekintetében? Nem, a kormánynak kötelessége nemcsak negative föllépni, hanem positiv rendszabályokhoz nyulni, melyek alkalmasak a béke és rend megzavarásának veszélyét elhárítani, vagy a hol ez már megtörtént volna, a nyilvános jogi öntudatnak elégtételt szolgáltatni.”

Más lapok — s ezek vannak többségben — véleménye szerint a bajor kormány e tette sokatigéző kezdet legalább is.

Franciaországban sajtó, parlament és közvélemény még mind az alatt e benyomás alatt áll, melyet a Thiers hatalmának meghosszabbítását kimondó Rivet-féle indítvány feletti szavazás eredménye keltett. A két nagy párt közlönyei, melyek hosszú és nehéz küzdelmek után végre is meglehetősen kértelmű és kétélű compromissumban egyesültek, még nem tudtak sem a győzelem emelő érzetére, sem a vereség tudatára jutni. Míg a monarchisták avval dicsekednek, hogy kivitték, miszerint a nemzetgyűlés alkotmányozó hatalommá emelkedett a különben is csak névleges értékű köztársasági elnökség kimondásával: ad-

dig más felől a republikánusok meglegedést akarnak mutatni az eredményről, mint a mely reájok nézve valóságos győzelem, miután a nemzetgyűlés alkotmány-készítő hatalmát avval kezdette meg, hogy Thiers elnökségével proklamálta a köztársaságot.

Biztosan s valami kitűnőleg azonban egyik párt sem érzi magát az ujonnan teremtett helyzettel szemben s ezért mindkét részén inkább a káröröm hangja a másiknak veresége felett a tulnyomó, mintsem a győzelem öntudatának nem sokat beszélő nyilatkozata.

A szavazás tekintetében jellemző a csoportozatok alakulása a kisebbségek tekintetében, melyek a „köztársasági” kifejezés ép úgy, mint másfelől a nemzetgyűlés alkotmányozó hatalma s a Thiers iránti bizalom megszavazása ellen tömörültek. A 93 szavazatból, melyek a Rivet-féle javaslat ellen szavaztak, kétharmad részben a szélsőjobb (monarchisták) és egyharmad részben a szélső balhoz tartozott s ugyanazon urnában lehet feltalálni Gambetta és a bonapartista Gavini, a veres köztársasági Ordinaire és a lilimfehér legitimista (bourbonista) Longeril nevét. A Thiersnek nyújtandó bizalmi szavazat ellen votizáltak 33-an, kik majdnem kivétel nélkül a szélső jobbhoz tartoznak.

A KELET magán-távirata.

Feladásolt Pesten, sept. 6. 10 ó. — p. d. e.
Érkezett: sept. 6. 10 ó. 50 p. d. e.

Beust már Salzburgban van.

A két császár számos, fényes kísérettel ma érkezik meg.

Az osztrák választásokban eddig a kormánypárt győzött; a végeredmény még bizonytalan.

A francia hadügyminiszter vizsgálóbizottságot küldött ki a sedani capitulatio megvizsgálása ügyében.

Lillenél nagy vasuti szerencsétlenség történt: 4 halott és 75 sebesült.

Rómában köztársasági kongresszus tartatik; elnök Mazzini lesz.

Értesítés.

A dévai állami tanítóképezdében az új tanév folyó évi október 8-án veendi kezdetét; a beiratások s illetőleg a felvételi vizsgák október 1—6 napjain fognak tartatni.

Felvétetik minden oly éptestű növendék, ki 15-dik évét már meghaladta s az anyanyelv, számvetés, földrajz, és történelemben legalább anynyi jártassággal bír, a mannyit a gymnasium — reál vagy polgári iskola 4 alsó osztályában tanítanak.

A belépni kívánó növendék erről vagy nyilvános iskolai (bélyegment.) bizonyítványt köteles előmutatni, vagy felvételi vizsgának kell magát alávetnie.

az első arsacidá őrmeny király, összeszedet Mar-Ibas - K a t i n a által az országban s a pártus birodalomban még fennmaradt történeti adatokat, melyeknek nyomán az első őrmeny historiai munka készült. Mar-Ibast követték azután több, részint honi, részint külföldi történetírók, kiknek művei később az ötödik században forrásul szolgáltak Chorenei Mózesnek hazai történelme kidolgozásánál.

A mi már most a legrégibb őrmeny irodalmi termékek megsemmisülését előidézett okokat illeti, azok között bizonyára nem kis szerepet játszott a hittérítők azon helytelen eljárása, miszerint mindazon kéziratokat, melyekben a régi pogány vallás csak legkevésbé is érintve volt, vallásos tulbuzgalomból a lángok martalékává tették, noha ez eljárást a térítés nehézségei legalább részben igazolják.

A tulajdonképeni nemzeti irodalom csak a kereszténység fölvételével veszi kezdetét, mely a negyedik században a nemzet összes szellemi életének hatalmas lendületet adott. Miután az őrmenyek ker. hitre tértek, kezdetek fordításokat készíteni görög, zsidó, syr és chaldaeus nyelvekből, azonkívül számos hitvédiratokat (apologia), egyházi beszédek és olvasmányokat, ima és szertartáskönyveket szerkesztettek össze; szóval azon szellemi szükségletek, melyek az új vallás és megváltozott viszonyok folytán támadtak, jelentékeny irodalmi munkásságot idéztek elő. Említendő még különösen a szentírásnak Nagy I s a k pátriarcha és Mesrob tudor s ezek tanítványai által eszközölt fordítása, mint a mely az őrmeny egyházi irodalom legremekesebb nyelvműléke.

De ezen első korszakban a theologiai mű-

Korát mindenki keresztlevéllel, testi ép-ségét orvosi (bélyegment.) bizonyítvánnyal köteles igazolni.

A kik állami segélyben ohajtanak részesülni, figyelemzetnek, hogy a helybeli polgári hatóságtól kiállított s az illető lelkészi hivatal által megerősített szegénységi bizonyítvánnyal, valamint a fennemlített okmányokkal felszerelt, s a dévai állami tanítóképezde igazgatótanácsához intézendő, de előlirhoz címzendő kérelmeket legfeljebb szeptember 25-ig Dévára beküldeni sziveskedjenek.

A román ifjaknak minden tantárgy anyanyelvükön fog előadatni.

Déva 1871, szeptember 2.

Koós Ferencz m. k.

az igazgatótanács jegyzője
és a képezde id. igazgatója

A szentlászlói tűz által károsultak fölségelésére adott:

A főméltóságy m. kir. belügyminiszterium 600 frt, a kolozsvári tánc- és dalestélyt rendező bizottság 290 frt, Tordaváros tanácsa 178 frt, a „Magyar Polgár” szerkesztője 160 frt 70 kr, szolgabíró Almási János 95 frt 97 kr, a „Kelet” szerkesztője 92 frt 71 kr, szolgabíró Dávid András 88 frt, szolgabíró Rác Sámson 51 frt 22 kr, tordai nögyelet 47 frt 40 kr, szolgabíró Login Jó sef 35 frt 80 kr, szolgabíró-segéd Sükösd Samu 24 frt 50 kr, szolgabíró Fegyverneki Sándor 21 frt, a „Kolozsvári Közöny” szerkesztője 17 frt 50 kr, szolgabíró Gáál János 14 frt 79 kr, szolgabíró Szász Sámuel 13 frt 30 kr, tordai kisegítő kanatát adott 6 frt 70 kr, Pestmegye hatósága 3 frt 11 kr. Összesen 1741 frt 69 kr.

Ezen összegből 1871 sept. 2-án a hely színén személyesen kiosztattam 6 családnak 35 forintjával 210 frt, 24 családnak 20 forintjával 480 frt, 31 családnak 15 forintjával 465 frt, 39 családnak 10 forintjával 390 frt, 9 családnak 18 forintjával 162 frt. Összesen 1707 frt, kész pénz maradt 34 frt 69 kr.

A fennebbi kimutatáson kívül kiosztottam a szegényebb sorsuak között néhány egerbegyi jöltevéktől hozzáam beküldött 29 darab fehér- és ágyneműt.

1871 junius 23-án és 1871 szeptember 2-án általam, a szentlászlói tűz által károsultak között kiosztott segélypénz teszen összesen 2722 frt.

A szentlászlói károsultak nevében fogadják töllem a jöltevék hálás köszönetemet.

Torda 1871 szeptember 5.

Br. Kemény György
főispán. *)

*) Keretnek a „Magyar Polgár” és „K.-Közöny” szerkesztői e közlemény átvételére. B. K. Gy.

vekkal párhuzamban találjuk kifejlődve a történetírást is, mely téren főleg Agathangelos, Zénob, Fauszt, Elisaeus és Wártán király nevei említendők, kik közül az utóbbi perzsák elleni háboruit írta le — végül az őrmeny nemzet legnevezetesebb és Európában is legismertebb nevű történésze Chorenei Mózes, kinek érdekes műve „Az őrmenyek története” latinra is lefordíttatott.

Nevezetes hatással volt az irodalom felvirágoztatására az őrmeny írásjegyeknek Mesrob tudor általi feltalálása (405-ben Kr. ut.), miáltal egy súlyos akadálya lett elhárítva az irodalom fejlődésének, melyre az előtt a syr, perzsa és görög jegyek használata igen nyomasztó hatást gyakorolt s annak sajátlag nemzeties irányban haladását sok tekintetben gátolta.

Az itt főbb mozzanataiban jelzett korszak legvirágzóbb az őrmeny irodalom történetében, úgy, hogy méltán nevezetetik az őr. irodalom aranykorának.

A második korszak első századaiban szépen haladt elő az irodalmi tevékenység, de később azon gyászos események folytán, melyeknek viharai a XIV. XV. és XVI. században Örményhont megrázkodtaták, az irodalom is annyira lehanyatlott, hogy csak a következőkben kor mentheté meg a teljes bukástól. Magasan kiemelkedik a második korszak írói közül N a r e g i s z. G e r g e l y a 10. században, ki vallásos elegiai miatt az őrmenyek legjelesebb lantos költőjének, sőt az összes őrmeny irodalom egyik legragyogóbb csillagának mondható.

A harmadik korszakban már az őrmeny

NAPI HIREK.

Kolozsvár, szeptember 6.

— A belga királyné Pesten időzése alatt meglátogatta Tettei Nándor könyvkereskedését, és személyesen kiválogatá és megvásárlá Petőfi, Arany, Tompa, Kisfaludy és más magyar remekíró munkáit, diszkiadásban.

— Gr. Andrassy miniszterelnöknél sept. 3-án este a Pesten jelenlevő ministerek: Tóth Vilmos és Tisza Lajos voltak jelen. A minister urak a napirendre kerülő közügyekről is társalogtak; de formális minister-tanács nem tartatott.

— Hymen. Welle Sándor m. kir. főhadnagy a napokban jegyezte el a bájos Bergai Ida k. a. Koronázsa az ég e frigyét áldásával.

— Amnestia. A M. P. lapunkkal az irodalmi összeköttetést hetekkel ezelőtt megszüntetvén, tegnap a zárlatot feloldotta. A „Kelet”-et saját nevével nevezni még nem meri, s csak úgy hivatkozik reá, mint egy „helybeli kormánypárti” lapra. Daczára, annak hogy az elnevezést, miután lapunk merőben független, visszautasítjuk, a szives megemlékezésért mindazonáltal köszönetet mondunk.

— A csikszéki bizottmányi gyűlés elhatározta, hogy két állatorvos és egy műtani növendéket küld a jövő évre Pestre 400 f. évi ösztöndíjjal. Ez már a második derék tett, mit Csikszékről regisztrálunk, miután — mint már említők — a helyi tanítónő-képezdében is két növendéket taníttat saját költségén. Éljen a derék Csikszék!

— Az elsővirilis Magyarországon-Eszterházy Miklós herceg a beadott jelentések szerint Sopronmegyében nem kevesebb, mint 11,996 frt 50 és fél kr. egyenes adót fizet. A herceg ezenkívül még néhány dunántúli megye adóajzstomaiban szerepel, mint legnagyobb adózó.

— Koller, a kitűnő fényképész, ki gyönyörű színes fényképeivel már is oly sok elismerést vívott ki magának, alig képes eleget tenni a tömeges megrendeléseknek, melyekkel formaliter ostromolja a közönség. Itt említjük meg azt is, hogy ama vita, melyről már szó-lottunk, s mely Veress Ferencz és Vastag György között folyt a chromophotographia értéke fölött, most újabb fordulatot vőn, a menyinyiben Koller tanár a M. Polgárban nyílt levelet tesz közzé s érdemleges vitára hívja föl Veress Ferenczet, még pedig a tárgy szakszerűségénél fogva nem a politikai lapok, hanem valamely szakközöny hasábjain.

— Herman Ottó, mint látszik az emberiség őstörténelmének tanulmányozására vetette magát. Első tanulmányát — a czölöp-épitészet korából a tegnapi M. P.-ban teszi közzé s ismerve H. O. buvár-képességét reméljük, hogy e tanulmányai további eredményét sem vonandja meg a tudni vágyó közönségtől. Egyetlen szerény megjegyzésünk csak az, hogy még következő esszait ama lap politikai rovatából szállítsa alá illő helyökre, a vonal alatti tárczába.

nemzetet az ó-világ minden részében — Angliától Indiáig — szétszórva találjuk, hol több helyen nyomdákot állítottak maguknak s terjesztették anyanyelvükön a szellemi életet és műveltséget. Így péld. Etschmiazinban is van nyomdájuk, mely szép bibliai nyomtatványokat szolgáltat, és az itteni papok vallási, történetírási s matematikai tudományokkal foglalkoznak. De legérdekesebb a velencei sz. Lázár-szigeten s a bécsi mechtáristáknál levő könyvnyomdájuk, melyek hathatós tényezői az irodalom fejlődése- és emelkedésének.

E legújabb korszak úgy tekinthető, mint az őrmeny irodalom ujjászűletésének korszaka; melynek írói közül leginkább a mechtáristák (Bécsben és Velenczében), c az ugynevezett armenisták tüntek ki. Előbbiek alatt a Mechtár által alapított tudományos társulat tagjait kell értenünk, kik egyszersmind hittérítéssel is foglalkoznak armenisták; pedig azon tudós férfiak nevezetnek, kik újabb időkben — különösen a mult és jelen században — őrmeny irodalmi termékeknek angol, francia, olasz és más nyugot-európai nyelvekre való átfordítása által terjesztették s terjesztik jelenleg is az őrmeny nyelv és irodalom ismeretét s alapos tanulmányozását. —

Igy keletkezett, fejlődött, hanyatlott és virágzott fel újra Elő-Ázsiának ezen nem csekély jelentőségű irodalma, s tartotta fenn — sok csapással küzdve — viszonytagságteljes életét azon két ezredév alatt, mely Mar-Ibastól a napjainkig lefolyt.

Simay János.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Futó pillantás az őrmeny nemzeti irodalom történetére.

Az irodalom a nemzetek erkölcsi szulymérfője.

Erdélyi.

Az őrmeny műveltség általában s különösen az őrmeny irodalom a görög irodalom alapján fejlődött ki, s leginkább az őrmeny nemzet egyházi összeköttetéseinek köszönhető.

Termékei jobbadán vallási, történelmi, bölcsészeti és mennyiségtani művek, aránylag kevés költészetire akadunk köztök. Mivel pedig az őrmeny irodalom már az V. században virágzása tetőpontjára emelkedett, s az e korbéli őrmeny történészek fennmaradt munkái a kelet népeinek őstörténelméről becses felvilágosításokat nyújtanak, ez okból az őrmeny irodalom újabb időkben nyugaton is — különösen Párisban — szorgalmas művelőkre talált. *)

Történetében három korszakot különböztetünk meg, melyeknek központjait az V. a XII. és a XVIII. század képezi.

Azon idő, melyben az őrmeny irodalom terén már neveket említhetünk: a Kr. előtti 150. évvel kezdődik. Ekkor ugyanis Valarsacer

*) E helyen meg kell jegyeznünk, miszerint az őrmeny történeti kútfők érdekes világot vetnek a magyar nemzet eredete- s őshazájának történetére; a mint azokat e czélra kidolgozva napjainkban Lukácsy Kristóf, szamosújvári plébános a magyar olvasóközönségnek is bemutatta.

S. J.

— **Kolozs megye börtön-helyiségeinek** szükség voltáról már egyszer emlékeztünk. A most emelkedő mondhatni díszes börtön-épület elkészültéig még a régi helyiségek használatát főnn kell tartani, — a felügyelőség azonban mindent meg tesz dícséretre méltólag, mi a bajon addig is segíteni képes. Így legközelebb a börtönök szellőztetéséről gondoskodott s az által elejét vette a lég megromlásának s így sok betegségeknek is.

— **Honvédek segélyzése.** Az országos honvéd segélyző egyesület céljának valószínűsítéséhez, vagy is az 1848/9 rokkant honvédek tettelegesen segélyezéséhez közeledvén, a belügyminister a törvényhatóságokat értesíté, hogy a honvéd nyugdíjak tényleges kifizetését a m. k. adóhivatalok fogják eszközölni, ennél fogva a honvéd segély-egységet kezelő bizottsága által, hogy az eddig folyóvá tett nyugdíjak s. é. január 1-től sept. végéig, tehát $\frac{3}{4}$ évre kifizettethesének 44.000 frt fizetett az állampénztárba. Arra nézve tehát, hogy a nyugdíjak kifizetése megkezdődjék, aines egyéb hátra, minthogy az illető segélyzettek értesíttessenek s az illető adóhivatalhoz utasíttassanak. A belügyminister egyuttal a nyugdíjas honvédek nyilvántartása iránt tüzetes rendszabályokat adott ki a törvényhatóságoknak.

— **Lőrinczi Lehr Zsigmond** a Kisfaludi-társaság tagja s Schakespeare fordítóinak egyike sept. 3-án Pozsonyban meghalt.

— **A ludoviceumi alapot** a honvédelmi miniszterium a közös miniszteriumtól átvette s az a magyar kormányának rendelkezésére is bocsátott: ennél fogva a budai orsz. főpénztár utasított, miszerint a ludoviceumi alaphoz tartozó pénzekről, értékpapirokról és okmányokról a kerületi tábori perbiztosi hivatalokkal egyetértve kimutatást készítsen, s erre külön naplót nyisson.

— **Vasúti előmunkálati engedélyek** 1 évre a közlekedésügyi miniszterium elhatározása folytán ezennel csak akkor fognak adni, ha először egy e végből kirendelt szakbizottság az engedélyezendő pályák szükségességét bizonyítani fogja, ha az engedélyért folyamodók a vasut építésére szükségelt pénzalappal rendelkeznek, és azt ki is mutatják; s végre, ha az előmunkálatokra kismértel szakférfiak megjelöltek. Ezen intézkedések az ily előengedélyezéseknél előfordulni szokott visszaélések egyrésztének elejét veendik.

— **Ole Bull** a hírneves néger hegedűművész, ki az ötvenes években a pestinemeti színpadon is fellépett, hir szerint halálán van.

— **Czimezések.** A magyar földtani társulat elhatározta, hogy mellőzve a nagyméltóságú, nagyságos stb. üres czimezéseket, a tagok egymást üls alatt férfiakhoz egyedül illő tisztelet tagtársnak fogják czimezni.

— **A népszínmű pályázat** sorsa eldőlt. A nemzeti színház által kitűzött száz aranyat a bírálók: Gyulai Pál, Deák Farkas, Paulay, b. Orczy Bodog és Feleki tegnap oda ítélték. A beérkezett pályaművek közül, belbecse igen kevésnek volt, de társai közül mind korszerűségénél, mind ügyes szerkesztésénél fogva kitűnt „A stricke“ című népszínmű, melynek némi hiányai mellett színpadi hatása leendő. A bírálók a jutalmat e pályaműnek ítélték. A pályanyertes mű szerzői Balázs Sándor és Szilgietti.

— **Több osztrák püspök meghívása** folytán a német, osztrák s magyar egyházi főpapok, hir szerint, Salzburg vagy Innsbruckban közös zsinatra valónak megegyezvén folyamában összegyűlölendők. E zsinat célja gyanánt különféle, az egyházkormányzati téren leendő revisiókat s főleg a székéskáptalanok joghatósága körüli tárgitásoknak említenek.

— **A katolikusok** piaci nagy temploma a mai csodás rai se alkalmával igen díszes és nagy közönséget látott falai között. Az egyházi ájtatosságot bizonyára nem a legkisebb mértékben emelte Reményi Ede hegedűjátéka és Plotényi N. érzelmes orgona-kísérete. Az öt előadott szám közül kivált Liszt Offertoriuma és Tartini Exultetio-Graveatúnt ki megragadó igaz hangjaival, a művészi exentio pedig, főként az alanti régiókban teljesen méltó volt a darabokhoz.

— **Buda fővárosa** sept. 4-én tárgyalta Ribárynak az új dogma tárgyában tett indítványát. — A közgyűlés nagy többséggel a következők szövegét fogadta el: Buda főváros közönsége kinyilatkoztatja, hogy a régi cath. hitelvekhez ragaszkodván, a csalhatatlansági dogmát, mint olyat, mely a placetum regiumot meg nem nyerte, jogilag lehetőségek el nem ismerheti, ennél fogva annak kihirdetését a kegyurasága alatt álló egyházakban és iskolákban eltiltja, s azon lelkész, ki azt kihirdeti, javadalmától megfosztottnak tekinteti.

— **Nazarénusok a hadseregben.** Gablenz b. budai főhadparancsnok a következő rendeletet adta ki: Mivel több eset fordult elő arra nézve, hogy a tartalékba áttett katonák a nazarénus felekezethez csatlakoztak s így kikerülhetni vélik az újabb fegyver alá szőlítés kötelezettségét (mint olvasóink tudják, a nazarénusok az a kényelmes dogmát állították fel, hogy katonáskodniok nem szabad. Szerk.) a

mint az idej gyakorlatokra is több egyén már nem akart zászlaja alá menni: komolyan figyelemztetem a csapatparancsnokokat az 1870 oct. 29-én kelt hadügyminiszteri rendeletre, mely annál szigorubbán fogantositandó, mert az általános védkötelezettség minden egyes állampolgárt kötelez.

— **Dumas Sándor** hagyatéki ingóságai közelebb árvereztettek el Párisban Malesherbes boulevard lakásán, mely ottan a 107 sz. ház negyedik emeletén hét kis szobából állott s némely nevezetes férfiakról kapott ajándékokon kívül, semmi becsesebb ritkaságot nem tartalmazott; emez ajándékok azonban igen magas árakon keltek el. Így egy ezüstös puská Samyl cserkesz vezértől 430 fr, egy ezüst puská Ab-del-Kadertől 320 fr, egy damaszk albaniai puská 120 fr, egy cirassiai paizs 340 fr, két ezüst csucos vadászskürt 320 fr, és egy cirassiai kard 320 frankon.

— **Tőzsde jubileum.** A bécsi tőzsde sept. 1-én ünnepelte főállásának századévi jubileumát. 1771-ben bocsátott ki Maria Theresia egy udvari rendeletet; mely egy tőzsde fölállítását megengedi, vagyis inkább elrendeli, mert a főczél az államkölesönkötvények forgalmának könnyítése volt. Tizenhétfele papírral indult meg a tőzsdeüzlet, de igazi árfolyama csak hatnak volt. Ugyanakkor kezdődik a váltó-folyamok jegyzése is és pedig olasz nyelven.

— **A függő államadósság** augusztus 31-kén következőleg állott: sóbányajegyek 51.421,732 frt. 50 (juli 31-től apadás 291, 300 frttal.) államjegyekké nyilvántított bankjegyek 1.847,605 frt (változatlan), államjegyek 358.730 159 forint (emelkedés 291,328 frttal), összesen 411.999,496 frt; tehát mindössze 28 foriatnyi különbözet mutatkozik a juli 31-ki állapothoz képest.

— **Déli-Oroszországban** a munkások hiánya évről-évre növekedik, s innét magyarázható meg azon mesés munkabér, melyet ott egy napszámósna kell fizetni. Az idej aratás alkalmával egy kaszást teljes eltartása mellett 3 rubelnyi = 4 frt 85 krajny napi munkabéren alul nem is lehetett kapni. Ezen roppant hiány a munkaerőben annál nagyobb csapás az ottani földbirtokosokra nézve, hogy Délorszországban éppen a legterjedelmesebb földbirtokok fekvén, a termésnek alig $\frac{2}{3}$ -át takaríthatják be. Tekintettel az innét származó károokra, a chersoni kormánykerületi képviselő gyűlés komoly megvitátatás alá vette azon kérdést, mily módon lehetne a kézi munkát legezészerűbb, legolcsóbb s legterjedelmesebb mérvben gazdasági gépekkel helyettesíteni, s ezek megszerzését a kisbél földbirtokok számára lehetővé tenni. A most idézett kérdések megfajtése egy népszerű, orosz nyelven írott, a szükséges ábrákkal ellátott s a gépek miképeni használatának módját magában tartalmazó szakmáj által eszközölendő, melyre a nevezett tartományi gyűlés 1000 rubelnyi jutalomdíj kitűzése mellett, pályázatot hirdet.

— **Nőlatogatás a pápánál.** Mult vasárnap a San-Giovanni di Fiorentini plébános egy sor hölgyet vitt a pápához audientiára. A tiszteletnek azonban, melyben az ifjú clericalinák részesültek, ezuttal keserű oldala is volt; mert a pápa, ki különben oly előzőkeny s udvarias, azt mondta nekik, hogy a nőknek az a hibájuk, hogy sokat beszélnek; azt hinné az ember, hogy nagy fáradság két ajtót kinyitni: a fogsort s a nyelvet; de az asszonyoknak ez igen könnyen megy. Vajjon hallgatva fogadták-e ezen szemrehányásokat, a nélkül, hogy a két ajtót ki ne nyissák, nem tudjuk. A sz. atya továbbá nagyon intette őket: óvakodjanak az új vallástól, mely most nagyon „grassál.“

— **Az angol posta-forgalom** 1870-ben. A londoni különböző posta-hivatalok 1870-ben 10 millió rőf zsinogot, több mint 17,00 font pecsétviaszt s négy tonna bélyeg-tentát fogyasztottak el. Egyáltalában véve a posta-forgalom roppant gyarapodást tüntet fel. Irland és Nagy-Britanniában 1870-ben 862.722.000 levél szálítottatott el (az 1869-ki 831.914.000 ellenében), melyekből a lakosságra Angolhonban 31, Skóciában 25 és Irhonban 12 levél esett fejénként. A nyomtatványok az 1869-ki 108.668.000 csomagról, 1870-ben 130.169.000 csomagra nőttek; mi közben a posta-utalványok 19.395.635 font sterlinget érő 9.811.432 száma, 8.717.972-re 17.062.015 font sterlinget tartalmazólag szálított. Ugyanazon évben 97.765 font sterlinget érő 24.674 posta-utalvány küldetett külföldre, s ennek ellenében 548.624 font sterlinget tevő külhoni posta-utalvány értékesítettett ezüstben. Az 1870-ik évi összes bevétel 4.929.475 font sterling, a kezelési költség 3.435.865 font sterling, e szerint e netto bevétel 1.493.610 font sterling, mely jövedelem elérésére 28.429 hivatalnok szükségeltetett.

— **Egy gyorsan haladni kívánó nő.** Dementgeva kisasszonyról, ki Sz.-Pétervártól forradalmi kiáltványok terjesztése miatt 4 havi fogságra ítéltetett, érdekes reszleteket közöl a „Pall Mall Gazette.“ Dementgeva kisasszony egy pierodowji (haladónők) nevet viselő társasághoz tartozik, mely a legszélso némancipatióknak elveit vallja. E társaság tagjai elismerik a házasságot, de azt többé kötelezőnek nem tartják, mihelyt az egyik fél az elválást kívánja. A pierodowji egy pillanatig sem haboznak, ha

nem elhagyják férjeiket, mihelyt megúnják. A házassági szertartást csak a gyermekek törvényességének biztosítására tartják egyelőre még szükségesnek. Sz.-Pétervártól van egy ily család is, és áll két hölgyből, egy orvosnővendék s egy mérnökből, mint férjeből s két gyermekből. A fiú, kit nem kereszteltek meg, „Ész“, a leány-gyermek „Szabadság“ nevet visel. A két hölgy tanítónő, s úgy ők, mint férjeik, egy közös pénztárba teszik pénzüket, s ebből fedezik közös szükségleteiket. Dementgeva kisasszony árva és esinos 19 éves leány. Kihalgattatása alkalmával elbeszélte, miért lett ő haladónő. „Láttam — ugymond — mily nyomorultan lézengenek az ünerejűkre utalt nők. Eddig semmi keresetforrás sem áll előttük nyitva, mint a tanítás, és tanítónő már annyi van, hogy a nagy verseny illusorissá teszi a fizetéseket. Elhatároztam tehát, hogy egy iskolát alapítok, melyben a nők más keresetforrásokra is kiképeztetnek.“ Nyomdát akart állítani, midőn elfogták. Elbeszélte, hogy ő egy Tkatscheff hírlapírónak kedvese volt. Tkatscheff megígérte neki, hogy 3000 rubelt ad neki, ha férjhez megy. E 3000 rubel éppen elegendő lett volna egy nyomda alapítására. Ő tehát már keresett is egy férfit, ki őt elvegye, nem talán, hogy vele éljen, hanem csak azért, hogy ez által önállóságra tegyen szert. Ő azonnal az esküvő után elvált volna férjétől, a mint számos más haladónő is teszi, hogy az atyai vagy gyámi hatalom alól kiszabaduljon.

KÖZGAZDASÁG.

A keletkező részvénytársulati törvényre.

I.

(KL.) A kereskedelmi miniszterium az országgyűlés jövő ülészaka alatt egy törvényt kíván meghozatni, mely részvénytársaságaink viszonyait fogja szabályozni. Az értekezlet fellette most foly, de azért a lapok annyi közleményt hoznak napvilágra, hogy e törvény alapelveit, kiindulási pontjait már ismerhetjük. S a mennyiben e törvény a lapokkal is közölve lesz, s a mennyiben a közvélemény nyilatkozatra lesz felhiva, jónak látjuk olvasóink figyelmét pár cikkben reá felhíni.

Miután a törvényhozás birodalmi és országos viszonyait rendezte, berendezte a municipiumokat, igen kíváncsot foglalt meg e celekkel akkor, a midőn a társulati törvényt a szintén sürgetések sorába helyezte. Mert a régi rendszer, mely a concessión és országfejedelmi biztosi felügyelet intézményén nyugodott, mondhatni fel van adva: concessiót mindenki kap, de a részvénytársulatok nagy részétől visszavonott a felügyelő kormánybiztos, s ha igazat kell mondanunk, a részvénytársulatok felett törvény csak annyiban örökdi, hogy a részvényes az igazgató-választmányok bitorlott hatalmával szemben, mintegy meg van semmisítve.

A politikai életben leráztuk az absolutismust, ideje, hogy a részvénytársulatokba becsémpészett absolutismusnak is megtörséssék kigyó-feje.

Igy a midőn e tárgyat elmélkedésünk tárgyává tesszük, ha fel nem említjük is, hogy mintegy 300 részvénytársulat, s száz milliónál több befizetett részvénytőkéről van szó: mindenki be fogja látni, hogy anyagi felvirágzásunk, közhitelünk oly intézményről keletkezik a törvény, melynél az iparkereskedelem mezején alig van egy behatóbb, alig van nevezetesebb.

Ha csak Erdélyt vesszük is, már is néhány pénzintézetünk mellett, ott van a kereskedelmi téren a két szerencsétlen erdélyi vasút, a biztosítási terén ott van a már is oly nagy történelmi multra verekedett Victoria, s ott van különösen a brassói bánya- és kohó-társulat, melyek egyenkint is annyi szomorító tapasztalatot nyújtanak, az országnak annyi milliót vetették kockára, hogy csak erdélyi szempontból is méltán óhajthatjuk, hogy a törvény minél előbb keletkezzék, s részvényekbe fektetett tőkénk eljussanak oda, hogy legalább annyit tudjunk, hogy ki érettek a felelős.

A keletkező törvény alapeszméje az, hogy a concessionalis rendszert, mit Anglia és Észak-Amerika soha sem ismert, elveti; törvényt állít fel, megmondja, hogy mi a kerete egy társaságnak; szabad kezét ad: de egyszersmind, ha a szabad kéz oda nyul, a hol mások érdekeit bántja, felállítja oda a törvényt, mely az illetőt nemcsak erkölcsi, de egyszersmind fizető felelősségre vonja. Az elv ellen kinek lenne kifogása; csak hogy aztán a felelősség, a számonkérhetőség módoszata és eszközei ugy legyenek megadva, hogy a törvényhozás nemes intentioja létesíthető legyen, hogy a törvény oly szabatosan legyen formulázva, hogy s-aira ne találjon a nép azon éleze, hogy azt az ügyvéd tetszése szerint fel is, le is fordíthatja, s mégis s. marad.

Azonban egy részt bízunk az illetők szakismeretében és jóakarátában; de más részt ki kell mondanunk, hogy az eddigi rendszernél rosszabb nem jöhet. Az eddigi rendszernél nem a concessio-kérésben volt a főhiba, hanem a velejáró országfejedelmi biztosi felügyeletben. Már maga a concessio-kérés és adás haszonta-

lan gyámkodásképp mutatkozott; de az a gyámkodás, mit a kormánybiztosi felügyelet kívánt gyakorolni, az nem volt egyéb, mint szemfényvesztés, mi annál veszélyesebb következtetéseket vont maga után, mert a tudatlanság, hanyagság és gyakorta a megvesztegethetőség a kormány palástjában jelent meg. A nép, a részvényes bizott, hogy felügyelteti, feljűlvizsgál-tatja a kormány, s ha tekintettük, a fejedelmi biztosok, mint régen az augurok egymás mellett el nem haladhattak, hogy egymás szemébe ne nevéssenek, nevetvén, hogy hogyan akadhat valaki, ki szavoknak hitelt ad. A kormánybiztos megjelent, feljűlvizsgál egy üzleti számlát, kereste a tőt egy kazal szénában; pár óra, pár nap alatt végzett munkát, melynek még kulcsát se adták kezébe, — megjelent egy közgyűlés, látott és hallott dolgokat, melyek reá nézt hieroglifok voltak, s a gyűlés végén boldognak érezte magát, ha Morpheus nyomása csúffil nem teszi.

A concessio-kérés s a kormánybiztosi intézmény eltörlését örömmel fogadjuk tehát; a szabad társulhatás eszméje szabadságunk kiegészítő része: azonban, hogy mit és mily mértékben helyettesít helyébe a törvény, az nem kevésbbé érdekelhet. Ez az, mit szintén el kell mondanunk.

Gabona ár Kolozsvárt aug. 31.

(Alsó a. mérő, középpár.)

Tisztabúza 5 frt. 42 kr. Elegybúza 4 frt. 74 kr. Rozs 3 frt. 60 kr. Arpa — frt. — kr. Zab 2 frt. 30 kr. Törökabúza 4 frt 60 kr. Pityóka 1 frt. 22 kr. Marhahúsfontra 20 kr.

A szász-régeni piac árjai aug. 31-én 1 auszt. mérő tisztabúza 5 ft 60 kr. rozs 3 ft 80 k. elegybúza 4 ft 64 k. zab 1 ft 50 kr. Széna 1 ft. 30 k. Egy öl fa 36 hüv. hosszú 10 f — k. Marhahus fontja 18 kr. Konyhaliszt 10 ft 50 kr. Borsó mérője 4 ft 80 kr, lencse 4 ft 80 kr, paszuly 4 ft 20 kr.

A marosvásárhelyi piac árjai aug. 31. 1 alsó auszt. mérő. Búza 5 ft 10 kr., elegybúza 3 ft 46 k. rozs 3 ft 20 kr. a kukoricz 3 ft 30 kr. Zab 1 ft 90 kr. pityóka ft 60 kr. Egy mázsa szalonna 30 ft — kr. Egy icze disznósir 55 kr. Egy icze borsó 16 kr, lencse, iczéje 18kr. paszuly, iczéje 7 kr. Egy mázsa kenyérliszt 11 ft. Egy font marhahus 20. Egy mázsa széna 2 frt — kr. Egy öl tűzifa kemény 10 ft — kr. Mezei napi munkabér 60 kr.

Távíratí tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Sep. 5-én 5 $\frac{1}{2}$ %. Metalliquas 100 frt 59.55. Kamat —. 5 $\frac{1}{2}$ %. Nemzeti kölcsön 100 frt. 69.85. 1860. Kölcsön 101.60. Bankrészvény 769. Hitelintézetí részvények 289. frt. 293.80. London 10 ft. st. 119 frt. 35 kr. Ezüst 119.10. Cs. kir. arany 5.73. Napoleonor 943 $\frac{3}{10}$. Urbári kötvények: Magyarországi 80. — Temesi 78.50. Erdélyi 77.75 Horváthországi 86.25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Nyiltér*) Értesítés.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy Pongrácz Mór ur megszűnt a „Victoria“ biztositó társaság szolgálatában és utazó felügyelője lenni.

Kolozsvárt, 1871. sept. 1-jén.

A „Victoria“ bizt. társ. vezérügynöksége Kolozsvárt.

Bogdán, m. p. Szász, m. p.

Idegenek névjegyzéke

Biasini szállodájában Kolozsvárt, sept. 5-én Szarka Gyula, Fhérvárról. Benkő László, gazda. Grf. Bethlen Olivér, Pestről. Szász Albert Kolozsvárról. Zsombori Elek, birtokos, B.-Hunyadról. Pitter Száva, főorvos, Pestről. Ferenczi Ignác, birtokos, Pestről. Frölich Zsigmond, kereskedő, Bécsből. Veres Dénes, birtokos, Tordáról. Höner Vilmos, Mérnök, Bécsből. Tsehopp Pilágé, Gráczból. Biró Béla, utazó, N.-Váradról. Dr. Szabó Ferencz, Pestről. Dr. Hirkó László, főorvos, Pestről. Ingulk Hoffer Károly, Bécsből. Lukács Béla, birtokos, Sz. Ujvárról. Kaszimer Toni, birtokos, M.-Vásárhelyről. Goptsa Joachim, tanácsos, Sz. Ujvárról. Molnár Károly, birtokos, Tordáról. Lukács Aurél, birtokos, Sz. Ujvárról. Taszver István, birtokos, K.-Fehérvárról. Bokor János, Nyérből. Mártonfi Béla, kereskedő, Sz. Ujvárról. Mihály Albert, lovaskapitány, Pestről. Haratsék Vilmos, bányaísz, N.-Bányáról. Dr. Veniberger Herman, M.-Vásárhelyről. Ignác Károly, lelkész, B.-Hunyadról. Nagy Domokos, birtokos, Kraszváról. Heiffer József, kapitány, Pestről. Pakulár Antalné, Sz. Ujvárról. Theil István, bírói titkár, Pestről. Nagy Sámuel, birtokos, M.-Vásárhelyről. Timbus József, kereskedő, Tordáról. Dulb József, kereskedő, Tordáról. Bene Istváné, B.-Hunyadról. Horváth Bertalan, Deézséről.

*) E rovat alatt közlőttekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

(305)

(1-6)

Felhívás!

„A Magyar kölcsönös biztosító bank“

alóírt vezérigynöksége az aratás és behordás beálltával kedves kötelességének tartja a „Magyar kölcsönös biztosító bank“ által nyújtandó előnyökre a n. érd. közönség figyelmét felhívni,

a mellett, hogy a beveendő díjakra nézve is a versenyt bármely más társulattal kiáljuk, a hozzánk csatlakozó tagokat az évi díj fölüllegben részesítjük, mely osztalék annál nagyobb mentül többen ez intézethez csatlakoznak. Hogy ez csoportosulás esetében el nem maradhat, — megezáfolhatlan tanúságot hozván fel a részvényekre alapult társulatok által felmutatott rendkívüli évi nyereményeket, melyek közül egy ily intézet a múlt évről oly üzleti hasznót mutat fel, mely szerint ha azon biztosítók a kölcsönösséget vették volna igénybe, minden díjkép befizetett forint után **56 kr.** lett volna a biztosító feleknek visszafizetendő.

Ilykép az évi nyereményen magok a biztosító tagok osztozkodhatnak, ez által a biztosítási díj lehető legalantabbra szállíthatatik, és alkalom nyújtatik mindenkinek vagyonát lehető legelőcsőbben biztosítani, magának megnyugvást szerezhetni.

Biztosítások eszközzése iránt bővebb felvilágosítások végett kérvén a biztosító közönséget, vidéki ügynökségeihez vagy M. Váshelytől a központhoz fordulni

„A Magyar kölcsönös biztosító bank“ erdélyi vezérigynöke
HOLCZER GYULA.

(307)

(1-3)

Árverezési hirdetmény.

Hívatkozással Kolozsvár sz. kir. város telekkönyvi hatóságának az „Erdélyi hívatlos értesítő“ 1871. augst. 21-iki számában megjelent hirdetményére, n. id. Czink Pál örökösseire átruházott, s a kolozsvári 571 tjkönyvben felvett következő ingatlanok:

1) K. monostorutczában 140 ház szám alatt előforduló o. é. 1920 frt 15 kr-ra becsült házastelek.

2) Párisutczában háttal a Rózsautczának 215 ház szám alatt előforduló o. ért. 6872 frt 57 kr-ra becsült házastelek,

3) a kolozsvári határon a Borjómálban előforduló o. é. 300 frtra becsült szántóföld,

4) a szőlők alatt előforduló o. é. 800 frtra becsült ház- és mellette fekvő pusztaszőlő- és

5) a fellegrvár alatt fekvő o. é. 300 frtra becsült szőlő folyó évi **September hó 25 és 26-án d. e. 9 órakor** Kolozsvár sz. kir. város telekkönyvi hatósága útján elárvereztetnek a következő lényegesebb feltételek mellett:

a) az ár.érés csak becsáron, vagy azon felül fog megejtetoi.
b) A vétel ár három egyenlő részletben lesz fizetendő, — első részlet. melybe vevő bánatpénze is bele számítatik az árveréskor, második az árverés után egy óra, — harmadik két óra.

c) A haszonélvezet Szent Mihálynápkor, a teljes tulajdon a vételár teljes lefizetése után száll a vevőre.

Különben a részletesebb feltételek sz. kir. Kolozsvár város telekkönyvi hatóságánál, vagy ügyvéd Molnár Sándornál tekinthetők meg.

Kolozsvártt, 1871-ik év augst. 31-kén.

Néhai **CZINK PÁL** örökössei.

(76)

(28-*)

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvártt
3,302,374 forint biztosítéki alappal
biztosításokat fogad el:

I. **Tűzkárok ellen.**

II. **Szállítmányi árak** — uton elkarosodása ellen.

III. **Jég-károk** ellen — mindennemű terményekre.

IV. **Végre minden módozatokban,**

az ember életére;

nevezetesen biztosít:

- a) halálesetben fizetendő tőkéket;
- b) a biztosítónak még életében fizetendő tőkéket;
- c) gyermekek számára nevelési, kibérlési vagy férjhezmeneteli tőkéket;
- d) nyugdíj vagy életjáradéki összegeket;
- e) temetkezési költségeket;
- f) közvetíti az általa alakított **tulélési csoportokat.**

Életbiztosítási példák.

I. Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja a biztosító

20 — 30 — 40 — 50

éves korában kezdődőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

II. Kibérlési 1000 forint tőkéért, mely a gyermeknek 20 ik évében fizettetik ki, évenkénti díjban esik, ha a kedvezményezett gyermek a bélépéskor

2 — 4 — 6 — 8

34 frt 20 kr. 42 frt — kr. 51 frt 20 kr. 64 frt — kr.

III. Ha egy jelenleg 25 éves egyén 60 éves korától kezdődőleg évenkénti 1000 r. járadékot kíván magának biztosítani, fizet évenként 81 frt o. ért.

IV. Hogy egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyikük elhalásakor a a tul élő részére 2000 forint legyen biztosítva, fizetni kell díjban: 62 forint 60 krt. évenként.

Miudezen miveleteknél a biztosítók még az évi nyeremény felében is részesülnek.

V. Hogy egy 38 éves egyén halála esetére 100 forint temetkezési költséget biztosítson, fizet évenként, $\frac{1}{2}$ évenként, $\frac{1}{4}$ évenként, havonként

3 frt 15 kr. 1 frt 63 kr. 82 krajczár. 28 krjert.

Egyéb módozatokra nézt s különben is mindenkben bővebb felvilágosítás-sal szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökök és helyben

A VICTORIA biztosító társaság vezérigynöksége Kolozsvártt.

(Főtér 278 sz. 1-ső emelet hátul.)

(304)

(3-3)

Fajsertés-eladás.

Egy 36 kocza és 5 kanból álló

(palatinális) fajsertés nyáj eladó M. Nádason, Kolozsvártól első vasuti állomáson.

Értekezhetni levél útján is L. szai Gyulával M. Nádason.

Nyomatott az ev. ref fótanoda b. stíveivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

(306)

(1-7)

Részlet-jegyek

20 drb Hitel-sorsjegyre

18 drb Hitel-sorsjegyre

20 drb 3% es 400 frankos török-sorsjegyre

20 drb Braunschweigi-jegyre

Főnyerő 20,000 tallér

20 drb 100 frtos magyar díj-sorsjegyre

Főnyerő 100,000 frt.

20 drb 100 frtos 1864-diki jegyre,

18 drb 100 frtos 1864-diki jegyre,

A sorsjegyek e játéktársulatok mindnyájánál különböző sorozatból valók, miáltal a nyeres esélye tetemesen növekszik. Minden résztvevő, mindjárt az első részlet letétele után és a lefizetés folytán közösen a játéktársulat minden sorsjegyre játszik s a lefizetés végével, a csoport szerint, egy eredeti hitel-, 3%-os 400 francos Török-, Braunschweigi-, 100 frtos magyar-díj-, 100 frtos 1864-diki sorsjegyet kap kezéhez.
A bélyeg-díj egyszer s mindenkorra tesz 99 krt a magyar díj-sorsjegyre; 1 frt 30 krt. az 1864-diki; 2 frt 55 krt. a hitel-, és 68 krt. a Török sors-jegy után. Az első részlet és a bélyeg-díj lefizetésével részletjegyet kap a játékszó, mely a tulajdonos számára minden fentebb jelzett előnyt biztosít.

EDUARD FÜRST bankháza Wien, Stephansplatz.

(303)

(4-*)

Cholera ellen!!!

Legjobb **budai bor** egy fél kupás üveg 60 krajczár, egy meszelyes 30 krajczár. Az üres üvegek fél kupás 10 kr., és a meszelyes 5 krajczárba visszavétnek.
Karvazy Gyula.

LEGUJABBAN MEGJELENTEK!

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvártt
k a p h a t ó k:

Á r n y k é p e k.

Elbeszélések írta BÚS VITÉZ. Ára 1 frt.

Egy pár politikai **rögeszmenk.**

Ára 40 kr.

Statistikai adatok,

a magyar korona területén levő **vasuti és hajózási** vállalatok üzleteredményei és fejlődéséről. I. folyam 1870. Kiadja a magyar kir. közmunka- és közlekedési miniszterium. Ára 1 frt.

Vasuti okmánytár.

Kiadja: a magyar kir. közmunka- és közlekedési miniszterium. I-ső füzet. Tartalmazza: a m. kir. államvasutak és cs. k. szab. osztr. államvaspályatársaság okmányait. Ára 2 frt.

Petőfi. Auswahl aus seiner Lyrik.

Verdeutsch von Hugo von Meltzl. Preis 1 fl. 14 xr.

1871-dik évi országgyűlési törvényczikkek.

I-ső füzet. I—XLIII. Hivatalos zsebkiadás. Ára 1 frt 80 kr.

Az Erdélyben felállított sajtóbírótság előtt

követendő esküdtszéki eljárásra vonatkozó

összes m. k. miniszteri rendeletek,

az 1852-ik évi sajtó-rendtartás és ezekkel kapcsolatban álló **törvényczikkek gyűjteménye.** Összeállította Mádéfalvi lovag ISTVÁNFI PÁL. Ára 80 kr.

A cholera

és annak gyógyítása hideg vízzel. Rausse elvei szerint és saját tapasztalata után írta **HAHN TIVADAR.** II-ik kiadás.

Németből Vélis Simon, viz-orvos, orvos-sebész, szülész és szemész.

Ára 50 kr. o. é.

A francia nyelv

levélszerinti önoktatása Robertson T.

tanmódja szerint. Írta Psenyeczki NAGY SÁNDOR, a francia és angol nyelvek nyilv. tanára, a debreczeni ref. főiskolában és egy miniszterileg engedélyezett tanintézet tulajdonosa.

Ára egy levélnek, azoknak, kik a leveleket f. é. október végéig megrendelik 25 kr., későbbi bolti ára 30 kr. leend.

Ugyanazon szerzőtől megjelent:

Az angol nyelv levélszerinti önoktatása.

Ára egy levélnek 30 kr. Eddig 14 levél jelent meg.